Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Contra superstitionem cuiusdam medici

urn:nbn:de:bsz:31-300759

Visual Library

Propoſitio nona. Caracteres huiuſ
modi ſi habeãt vel habere credant efficaci
am/oportet ꝙ hoc ſit a cauſa ſpũali/non a
pure naturali et corporali/qualis cauſa eſt
B celũ cum ſuis influentijs in corpora. Ac
cipiatur ex precedẽtibus regulis conſiliũ
quid agendũ ſit in materia pñti de ima
gine leonis cũ circumſtantijs. Et ſit hec
Propoſitio prima.decima i ordine. Cõ
ſtat in primis ex inſpectiõe ꝙ ibi ſunt cara
cteres.litere.figure et dictiones/que nullũ
effectũ habent naturalẽ pure corporalẽ ad
curationẽ morbi renũ/et ſimiliũ/ſm ꝓpoſi
tionem ſeptimam precedentem. Iuxta qđ
notet in ſpeciali ſanctus Thomas qui tri
buit aſtrologie/quantũ rationabiliter dari
põt/ad exemplar Alberti magni magiſtri
ſui conſone tamẽ ad fidẽ catholicã. Notet
inquã in.ij. et.iij.contra gentiles i multis
capitulis.a.cxiij.ꝛ ſpecialit i.cvij.ꝛ.cviij
Propoſitio.xi. Conſtat ꝙ talis ob
ſeruatio non eſt poſita ab eccleſia et ſacris
doctoribus/tanꝙ eueniat effectus ſperatꝰ
per miraculũ diuinũ.imo nec ꝑ ſanctos an
gelos dei.qui ſunt adminiſtratorij ſpiritꝰ
propter electos dei ad vitã eternam magis
ꝙ ad curã corporalẽ.et medicus et aſtrolo
gus verus nõ hẽt ſe multũ intromittere de
actionibus ſanctorũ angelorũ circa homi
nes.patet ex immediate ꝓcedenti cum in
ſpectiõibus iuriũ.ꝛ ratio ſatꝭ eſt manifeſta
Propoſitio.xij. Conſtat ꝙ ſi talis ob
ſeruatio nitatur et expectet effectũ a ma
lis angelis ſeu demonibus.illa eſt mani
feſte penitus reprobãda/etiam ſi videat fi
nis bonus/vtilis vel honeſtus.quãto ma
gis ſi eſſet malus vel ſuſpectus/ſicut eſt in
ter alios.finis queſtꝰ ꝑ ſimulationẽ aſtro
logie aut mirabiliũ effectuũ/ſup quibꝫ ad
mirãt hoĩes pauce religiõis aut fidei. Ve
ritamen circũſtantie ꝓdicte magis appa
rebunt iuxta practicã primarũ ꝓpoſitionũ
ſi reperiat coniũctio iſtius obſeruatõis de
imagine leonis cum alijs obſeruatiõibus
contentis in auctoribus vel libris tradẽti
bus huiuſmodi figurationẽ. Et hoc ideo
dicitur.qm̃ tꝑibus nr̃is inuentus eſt liber
magnus/continẽs tales obſeruatões.qua
rum alique videbant pie et vtiles. alie ve
ro manifeſtiſſime erant condẽnande/ꝛ ſu
perſtitioſe/et idolatrice/et de heresi ſuſpe
cte vehemẽter.et vt tales fuerũt etiam igni
tradite pio zelo. Tales multe ſunt obſerua
tiones apud hiſpanos in libro ſenatorũ.
Tales apud iudeos innumere.tales apđ
xp̃ianos ſupſtitioſos ſicut de Neſcio quo
ſydrac. Tales deniꝗ practicari queũtur
ne duꝫ ꝑ vetulas ſorcerias/ſed per multos
arma ſequẽtes ꝯtinuet. Poſtremo toti
ens occurrit iſta materia/quod ſi ꝓ quoli
bet caſu ſcribendũ eſſet.ſcribẽdi nullꝰ eſſet
finis. Poterit inter alia videri tractatulus
de aſtrologia theologiſata/ſpecialiter cir
C ca finẽ. Concludit tandẽ ex oĩbus pra
ctica ſup hoc caſu ꝑticulari/poſtꝗ facta fu
erint ꝗ dicta ſunt ſũmarie ꝛ de plano ſine i
nolutiõe ꝓceſſuũ/maxime ſi delatus reddi
derit ſe obedire paratũ/ſine ꝓtervia defenſi
one.ꝓhibeat ei de futuro ꝙ nõ amplꝰ vta
tur.ſed antidotis medicine cuius dicit pro
feſſor. De ꝓteritꝭ aũt ſufficiat ſine quis in
famia delati/ꝙ honor iudicij fidei.cũ pla
to et officiarijs ſuis maneat ſtabilitus. Et
ita in catholica et fraterna caritate conſulẽ
dum eſt/ꝙ delatus taliter obediat ſine ſtre
pitu ꝛ figura iudicij.ꝛ ꝑ iudicẽ ita fiat. Si
aũt inueniat ꝓtervia defenſio.nõ ꝓtermieri
gor.ſed iuſticie vigor fiat. Particularis
modus reparandi poterit eſſe talis.poſtꝗ
melius ꝛ plenꝰ informatus ſuũ/de fabrica
tione ꝛ vſu taliũ imaginũ/ꝙ nõ ſunt ſm ca
tholicã traditionẽ/ꝓmitto bona fide/ꝙ de
inceps nequaꝗ vtar illis. Aut ſi mitius iu
dex velit agere/dicat hoc ꝑ aliũ i tertia pſo
na. Poſtꝗ talis delatus ꝛc̃.fuit melius in
formatus ꝛc̃.promittit ꝛc̃. Iudex finaliter
poterit declarare ſñias excõicatiõis cõtra
oẽs tales.ꝛc̃. Proinde non valet allegatio
quorũdã ex hiſtoria ſcolaſtica. ꝙ moyſes
fecit imagines.vnã ꝓ obliuiõe.alterã pro
memoria. Et ſalomõ exorciſmos/ꝙ viris
ſanctis cõcurrebat miraculũ.vel ſi ſalomõ
iam erat ꝯuerſus ad idolatriã ꝑ vxores/po
tuit datꝰ in reprobũ ſenſũ excogitare magi
cos ritꝰ/ſic de nectanabo legit ꝛ zoroaſte/ꝗ
naſcẽs riſit/ꝛ poſtea magicas artes exercuit
Deniꝗ Auicẽ.et ſimiles/de actiuitate aĩe
rationalis i materiã exteriorẽ/ꝛ faſcinatõe
non ſunt audiendi in modo ponendi.

Explicit Lugduni.viij.decẽbris.1428
per Johannem cancellariũ pariſienſem.

Sequitur tracta D
tus cõtra magiſtrũ Jacobũ angeli
medicũ ſtudij inſignis ville/mõtiſpeſſula
neñ.de obſeruatiõe dierũ quantũ ad oꝑa.

D

Prima concluſio

Omne opus dei ſanctum eſt/et laudabi
le. Probatur ratiõe ⁊ autoritate. Ratione
ſic. quia a bono et optimo non exit aut pro
cedit niſi bonũ. deus altiſſimus omnium
creator eſt ſummũ et optimuȝ. ergo oia ei⁹
opa bona ſunt. Autoritate probat̃ conclu
ſio p illud ſacre ſcripture. Geneſis pmo. ca
Vidit deus cuncta que fecerat et erãt val/
de bona. ⁊c̃.

Secũda concluſio

Omnes dies anni ſunt opera dei altiſſi
mi. deducitur cõcluſio ex textu ſacre ſcriptu
re. Geñ. primo. vbi per totũ capitulum deſ/
ſcribunt̃ opa ſex dierum. Et qualiter pma
dei opa fuerunt dies et anni. Primum au
teȝ bonũ a bono incepit ſ operari. Hoc idẽ
teſtatur regius propheta Dauid. ita pſal/
lens domino. Tuus eſt dies. et tua ẽ nox
tu fabricatus es auroram et ſolem. Quo/
circa canit eccleſia. Eterne rerum cõditor
noctẽ diemq̧ qui regis/et temporum das
tempora/vt alleues faſtidium.

Tertia concluſio

Omnes dies anni boni ſunt. Ita cõclu
ſio clare apparet et ſequit̃ ex duabus priori
bus. q̃ꝛ dies ⁊ anni ſunt opa ſingularia/ſũ
me et infinite bonitatis. optimi aũt ẽ opti
ma adducere. Dicere ergo aliquẽ dieȝ eſſe
natura ſua malum eſt iniuriari deo/q̃ arti
fex eſt dieꝝ ⁊ annoꝝ. Opus nanq̧ maluȝ
maliciam arguit opificis et artificis.

Quarta concluſio

Omni anno/omni die/et hora diei/bo/
num ⁊ laudabile eſt opa quelibet ſancta li
cita et honeſta inchoare/facere/opari ⁊ pfi
cere. Patet ꝯcluſio/q̃ꝛ ſicut dies et anni/⁊
etiam hore diei/a deo creatore pdeũt et du
cunt̃. Sic et omne op⁹ ſctm̃ licitũ ⁊ hone/
ſtũ/quod oi die et hora inchoat̃ ⁊ pficitur a
dño dirigit̃/inchoat̃ ⁊ pficit̃. Dicente xpo.
Sine me nihil poteſtis facere. Et rurſus
euãgeliſta Johãnes ait. Oia p ipm facta
ſunt ⁊ ſine ipo factũ eſt nihil. Intellige cõ/
cluſionẽ niſi pcepto dei vel eccl̃ie illud op⁹
inhibeat̃ ſicut in dieb⁹ feſtiuis aliq̃ opa la
borioſa phibentur. alias bona/niſi prohi/
berentur operari feſto die.

Quinta concluſio

E

Superſtitioſa et vana religio ac meri/
to redarguenda eſt/nõ inchoare opari vel
pficere certis anni dieb⁹ opus bonũ vl̃ ſan
ctũ ab eccl̃ia non phibitũ. Iſtud eſt expſſe
de mẽte apl̃i ad Gallathas. iiij. ca. vbi ar/
guit et rephẽdit illos de Gallacia ita dicẽs
Obſeruatis dies ⁊ mẽſes ⁊ tpa ⁊ ãnos Se
quit̃. Timeo aũt vos ne forte ſine cã labo/
rauerim in vobis. Itẽ ſi timet aliq̃s vel
recuſat bonũ aliqd̃ op⁹ agere vel inchoare
certo die. vel hoc eſt pter reuerẽtiã ⁊ ſctita
tem diei. q̃ꝛ vult diẽ illum ſctificare. et ſi ſic
multo magis deberet abſtinere ab inchoa
tione alicui⁹ opus dieb⁹ ſolẽnib⁹ vt ſunt fe/
ſta ſanctiſſima Natiuitatis xpi Reſurrecti
nis dñice Aſcẽſionis ⁊ Aduẽtus ſpũſcti/
qd̃ nõ faciũt obſeruatores dieꝝ ⁊ annoꝝ.
Vel talis obſeruãtia fit pter deuotionẽ ad
ſctõs/quoꝝ dies agit̃/vel quoꝝ celebritas
tali die colebat̃. ⁊ talis deuotio nullũ habȝ
fundamentũ/nullã hẽt rationẽ/niſi ſolam
voluntatẽ obſeruãtiũ tales dies. Q. ſi dicãt
ſe tales dies obſeruare pter euẽtus ⁊ picu
la q̃ conſueuerũt euenire his q̃ inchoãt ali
quod opus vel iter aliqd̃/hoc vanũ eſt ⁊ ſu
perſtitioſum ac ſine aliq̃ ratiõe. Quolibet
eni die anno et hora diei ⁊ bona et mala cõ
tingunt. Sic ergo periculũ diceret̃/q̃libet
die aliq̃d inchoare. Vel dicat̃ ratio a tali/
bus. q̃ hec obſeruãt quã nec phi/nec medi/
ci/imo nec aſtrologi docẽt. tales obſeruan
tias de feſto innocentũ vel alijs feſtis. Vo
lũtaria igit̃ eſt ⁊ abſq̧ apparẽtia ratõis ali
cuius talis obſeruantia.

Sexta concluſio

Sicut vera et xpiana fides mirabilia
opat̃ in bene credẽtibus. Sic ⁊ falſa ⁊ ma
la credulitas/deo pmittẽte euẽt⁹ malos in
terdũ opat̃/vel poti⁹ demeret̃. Primã ptẽ
ad longum deducit p exempla q̧ plurima.
Apoſtolus ad Hebreos. xi. Sed ⁊ de vir
tute fidei ipa euangelia multa loquuntur.
Reliq̃ ps ꝯcluſiõis experit̃ q̃tidie i male
credulis/q̃s ita de⁹ punit pter malã fidem
ymmo dũ cognoſcit dominus nimium ad
herere aliquibus vanis obſeruãtijs pmit/
tit aliquos euẽtus cõtingere/⁊ ita eos pl⁹
conſequẽter firmari in tali opiniõe/vt ma/
ior fiat cecitas eoꝝ. et in laqueum cadant
quẽ ſibi fecerũt. Preterea duȝ imaginatio

taliter obſeruantiũ dies ꝛ annos/ actuatur vltra nimis circa tales dies/ quicquid mali euenit tali die imputãt malicie diei. nec aſpiciũt ad ea q̃ bñ aut proſpere ſucceſſerũt tali die a deo. et occupatur vis imaginatiua circa aliquos euẽtus minus bonos/ q̄ non poteſt conuerti ad alia bona que illo die contingũt. Quare periculũ eſt firmare fidẽ vel credulitatẽ/ que tollit omne iudicium et oẽm rationẽ ad oppoſitũ. Unde merito ꝑmittit deus tales decipi/ et in laqueos ſue credulitatis vane incidere. ¶ Reijciat ergo fides catholica ac iudiciuꝫ expertorum ſeu viroꝝ literatoꝝ/ tales vanitates et ſuperſtitioſas obſeruantias.

Septima cõcluſio

¶ Uictoria belli nõ diei/ ſed ſoli deo attribuenda eſt/ Patet q꞉ attribuere tantũ opꝰ vt eſt victoria diei/ eſt tollere honorem deo debitũ cuius eſt vincere. Qꝫ autẽ victoria ſit ſoliꝰ dei habetur in multis locꝭ ſcripture ſacre In libris Regũ Paralipom. ꝛ machabeoꝝ. Hoc teſtatꝛ ꝛ rex ſapiẽtiſſimꝰ Salomon prouerbioꝝ. xxi. ſic dicẽs. Equus paratur ad diem belli. dominus autẽ ſalutẽ tribuet. Propterea dauid rex deuotiſſimus/ Quotienſcunqꝫ pugnaturus erat auxilium dei et conſiliũ queſiſſe ꝛ inuocaſſe legitur. Inde eſt prouerbiũ vulgare. Les hõmes font la guerre et dieu la victoire.

F

Incipit tractatus magiſtri Johãnis de gerſon de erroribus circa artem magicã/ ꝛ articulis reprobatis

Ollaudãti mihi nuper vt mos hẽt venerabiles licẽtiatos in medicina oblata eſt occaſio. vt cõtra ſupſtitioſas obſeruationes/ nr̃a ꝑ nefas tempeſtate/ et minus etnimis ꝑualeſcentes/ aliq̃ diſſererẽ. Ea nũc ſeorſum ad vtilitatẽ aliquoꝝ ſepare curauimꝰ/ ne ꝑmixta alijs minꝰ placerẽt/ ꝛ minꝰ cõmode ꝑdirent in publicum Sũpto itaqꝫ hoc ꝓuerbio ꝑ themate Medice cura teipm. Circa hãc inter reliq̃s medicũ decere retuli/ vt eſſet ornatꝰ ad deuꝫ ꝑ filialẽ ſubiectionẽ/ ne quicq̃ꝫ impiũ/ vel ſuperſtitioſuꝫ/ aut diuinis legibꝫ aduerſũ/ ſanitatis adipiſcẽde cã/ ſuis egrꝭ ſuaderet/ rememorꝛ quoqꝫ iugiter illiꝰ decretalis Cũ corꝑalis infirmitas ꝛc. Incidit vt conquererer de ſupſtitioĩbꝫ peſtiferis magicoꝝ/ et ſtulticijs vetulaꝝ ſortilegaꝝ/ q̃ ſe ꝑ quoſdã ritus maledictos mederi patiẽtibꝫ pollicẽt at ego data occaſiõe facilꝰ in hoc diuerticulũ lapſus ſuꝫ quo vtiliꝰ ꝛ q̃ in patrociniũ huiꝰ corruptele quidã adducere nitunꝛ incrimẽ medicinã. Nõne inquiũt apud ſolẽnes quoſdã medicoꝝ tales ſupſtitioſe obſeruatiões inducunꝛ/ q̃s etiã ſcriptꝭ ſuis inſerere curauerũt. Et ꝯſiſtũt in ligaturis in caracteribꝫ. i. figurꝭ. q̃nqꝫ i verbꝭ ꝑegrinis ꝛ incognitis. Quãuis aũt ab ipſis/ nulla ꝑ talibꝫ ratio adducaꝛ naturalis. hñt nihilominus efficaciã in curãdo. Alioqñ vane/ imo ſtulte locute fuiſſent de eis medicoꝝ ſapiẽtes/ ꝛ ſcriptis inſeruiſſent Uñ refert yſidorus. iiij. ethimol. q꞉ apollo quẽ deũ fecitantiq̃tas ꝑ methodica quedã. i. ꝑ carmia ꝛ incantatiões. Eſculapiꝰ inſup ꝛ filius eiꝰ ꝑ emperica. i. ꝑ experimẽta/ ſanauerũt hoies q̃ngẽtis annis añ ypocratẽ/ q̃ ratiocinatiuã medicinã q̃ vtimur adinuenit Deinde vox publica ꝯtutibꝫ hmõi carminationũ/ et ligaturaꝝ/ ꝛ empericoꝝ atteſtaꝛ. quã ex toto falſam dicere videꝛ inciuile. Nec deeſſent argumẽta ad h/ ex dictꝭ poetaꝝ/ virgilij/ ouidij/ lucani/ ꝛ alioꝝ/ ex varijs qꝫ gẽtiliũ celebribꝫ hiſtorijs Cur nõ licebit inquiunt iſtis vti. ꝑſertim cũ deꝰ oipotẽs ꝯtutes ſuas indiderit vt vulgꝰ loquiꝛ/ herbis/ gẽmis et verbꝭ: hãc dubitationẽ ego tũc tribꝫ dictis ſeu ꝯſiderationibꝫ breuiter abſolui.

Primũ dictum

G

Robabile in philoſophia naturali ꝛ ſcḋm veritatẽ fidei/ certũ eſt eẽ demones. Primã ꝑtẽ tenuerũt elegãtiſſimi phoꝝ/ hermes termegeſtes plato/ ꝛ oẽs doctrine ſue ſectatores. apuleius/ porphyriꝰ/ ꝛ ceteri. Hoc libri ab eis editi. hi libri de ciuitate dei ab auguſtino palã docẽt Hinc ẽ illa famoſa inter eos diſtinctio de cacodemonibꝫ ꝛ kalodemonibꝫ. malis ſcꝫ ꝛ bonis ſpiritibꝫ/ Hec ẽ poſitio de exiſtẽtia demonũ apud philoſophãtes faciliori ratione q̃ꝫ oppoſita defendiꝛ/ ſaluãdo effectꝰ quoſdã mirabiles/ q̃les referunt hiſtorie fide digne in q̃libet gẽte obtigiſſe/ q̃s oẽs negare ꝑtinaciter ꝑteruire eſt. ꝛ ciuilitatẽ humanam ſocietatemqꝫ politicam diſſipare. quam mutua fides ꝛ credulitas vnius ad alterum conſonat/ coniungit agglutinatqꝫ. Porro negare demones eẽ. negare eos ꝑlimoꝝ effectuũ oꝑatores exiſtere/ dãnaꝛ